

Folkernius, Petrus Erici

Een kort och eenfalligh predikan emoot then ...

F1700 R.362

Tillkomstår 1636

Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

Folkermus,
Predikan emost
Gingheeten
Vesteras 1636.

F 1700
95r 146

La. Savel.
Fol. 1700
Fol. 1700
(Nr.)

En
Kort och Enfalligh
Predikan
Emoot then
Wedherstyggeligha Lasten
Sirigheeten

Aff hwilto
Allt ondt kommer/och doch likwäl (thet Gudh
bättre) nit tagher öffuerhanden vthi all Stånd.

Zällin
Vthi Storekyrkian i Stockholm vppå Nitydaghen
Anno 1635. then 29. Octobris

Aff
PETRO ERICI FOLKERNIO,
Pastore i Grence.

Tryckt i Westerås aff Petro Erici Valdio,
Consistorij Typographo. An. 1636.

Then Edla och Welb. Frw/
Frw Cicilia - Peter
Kruses til Grnås och Knullersta/
Landzhöfdings öffuer Kopparbergslaghen
och Österdalarna / Måjn besynnerligha
gunstigha Befordersta / etc.

Sampt
The Fyra och tiwghu Aldermån el-
ler Äldste vthi Kopparbergz Försambling / Mi-
na tillfärläteligha godha Wenner och Befordrare /
för mycket gott som offrast bewijst / til itt lites
Zacksamheez tekn / tillskriffuin och de-
dicerat aff Authore

Petro Erici Folkernio fordom V.D.
Comministro widh Kopparberget /
och nu Pastore vthi Grenges.

Ödmjukelighan

EXOR.

EXORDIUM.

D Bland annor Lagh och Budh/Elffelighe i Christo/som Gudh sino folke giffuit haffuer/haffuer han ock stråne/eghelighan budie och befalt them/*Exod. 25:35.* såjtandes: Om tin Brodher warder fattigh/och aff sigh kommen når tigh/Så skalt tu tagha honom til tigh/såsom en Fremling/eller Hwosman/at han må leffua når tigh. Och tu skalt icke tagha ocker aff honom / eller winning: Vthan skalt fruchte tin Gudh/at tin Brodher må lefua bredhe widh tigh.

Men lita som Judafolket och Israels Barn/öffuerträdde annor budh/ som Gudh them giffuit hadde / så gjorde the ock twert emoot thetta bodhet/och icke allenast inhet fördrade sin nästa/som fattigh och aff sigh kommen war: Vthan ock ther til/medh oretto kommo all hans eghendom vnder sigh/som wij nu aff någhre Prophetiske ord willie få til at höra/hwarföre drabbade ock all förbänelse vppå them/medh hwilken/Gudh hotar sine bodz öffuerträdare.

Och off til een förwarning/at sådant straff icke må komma öffuer oss/och wår barn/så taghom of til wara/at wij icke warde them like vchi öffuertrედelsen / vthan bidiom medh *K. David* såjandes *Psal. 119:36.* Bögh mitt hierta til tijn witnesbörd och icke til girigheet: At nu Gudh wille regera och alltidh böija wår hierta/at wij kunde wandra wårdeligha HERRanom/och tagha oss wara för sådana laster/etc. Bidiom Fadher Wår etc.

WÆt hem som fara effter at göra
 stadha/ och haffua ondt för hender vthi sina sän-
 ger/ at the thet om morghonen få lixst warder/
 fulkompna skolar: En the äro Herrar. The riss-
 na åkrar til sigh/ och tagha hws hwilken the wil-
 ia/ Alt så bedriffua the wåld medh hwar ars och eens
 hws/ och medh hvars och eens arff. Ther öre
 sågher Herren Alt så: Sj/ iagh täncker någhot
 ondt öffuer thetta slechte/ ther i idhan hals icke
 skolen öndandragha/ och icke gå så stälter: En thet
 skal wara en ond tidh.

På then tiden skal man siunga ena wåls om
 idher/ och klaghat: Thet är vthe (skal man säna)
 wå åre förstörde/ Mins folks land får en frem-
 mande Herra/ När skal han åter skiffa öf åkrar-
 na til/ som han öf borttaghit haffuer? Ja wål/ i
 skolen ingen deel behålla vthi **HERRANS**
 meenigheet.

Exegesis.

Vide Iri-
 uerarium.

Thene Propheten Mitha war födder vthi en stadh Ma-
 resa widh namn/ hwilken war belägen 4 milar/ wå-
 ster ifrån Jerusalem. Och haffuer lessuat/ och Pro-
 pheterat/ halffotonde hundrade åhr/ för Christi födelse/ e-
 wen på samma tidh/ som ock Propheten Esaias pred. kat
 haffuer. Och haffuer thenne Micheas ock så medh full-
 alluuar

affuar straffa / Juda folket och Israels barn / för theas
 synder. Och såsom han vthi 9. c. talar om theas affguderij
 såsom then störste synden / emot then 1. tafflan / altså förmå-
 ler han vthi thetta 2. c. om the synder / som ibland them / måst
 bedreffues emot then 2. Laggens taffla: Och när Propheten /
 nu hade giordt en skarp Laggens predikan för them / och låtit
 them wetta / hwadh straff them skulle öfuerkomma: wiste ock
 at monge Gudfruchtige / skulle igenom samma gemene landz
 plågor omkomma: Kommer han effter / medh een trösterijff E-
 uangelij predikan / om fressermanen Christo / oc låter them we-
 ta / hwarest then veloffuade werldenes Mesias föddhas skulle /
 nemligen i Bethlehem / och hwadh wålgärningar han skulle
 warda sin församling bewissande: På thet the gudfruchtige
 ge / motte hoffua / thet the nchi nöden / kunde trösta sig medh /
 och medh troone hwijla sig på then tillkommande Mesiam: Men på
 thenna stunden / wille wij allenast korteligen förhandla
 the ord nu upläsne äre / aff thetta 2. c.

1. Först wille wij höra huru orden äre förståendes.

2. Sedhan swad wij aff them hoffua til at lära.

Thesse 2. Strycken Christi Jesu dyretöpa församling fruchte-
 samligen til at förehålla / förlåne oss Gudh sin D: Andes nådhe för
 Christi skull / Amen.

PARS I.

Til thet första talar then H: Syrach i sit 31. capitel
 så om the Rika / och säger: Waka effter Rykedo-
 mar / förtärer kroppen / och thet om söria låter ic-
 ke söffua: När en ligger och sörier / Så wakar
 han alltydh vp: Såsom en stor krankheet alltydh
 upwäcker. Sådant wakande och söriande folk effter
 wårdslighe Rykedomar och förgängeligit godz / war störste
 parten ibland Juda folket och Israels barn / vthi theenne
 Prophetens Michea tydh. Såsom han här sielffuer säger /

at the trenckta effter både natt och dagh/ ja medan
the lågho på sångene/ hadhe the ondt för hender/
nemligen/ huru the kunde göra sinom nästa stadha/
och när the nu hele natten thet effter tränkta hadhe/ at söm
icke war kommen i theas öghon/ stodho the om morgnonen
straxt liwst bleff vp/ och stälte thet onda i wärket/ som the om
natten vptänkte hadhe/ emot sin nästa. Och understodo sigh
sådant obehindrat och fritt kunna göra/ medhan the woro
Herrar/ som the tychte sigh wara/ och förmente sigh en såda
na myndigheet och anseende haffua/ at ingen skulle dierffuas
seya them emot någhot/ eller för thes öffuerwäld/ en gång see
surt på them (som man seya plågbar) mycket mindre angiffua
them för höghe öffuerheeten.

Men hwadh war thet rå för ondt som the hade för henz
der/ och vptänkte medhan the lågho på sina sänger? Thet
vtsäger nu Propheten här/ säyandes: the rissua åkrar til
sigh/ och tagha hws hwilken the willia. Alltså
driffua the wäld medh hwars och ens hws/ och
medh hwars och eens arff. The rissua til sigh säghe
Propheten/ thet är/ the tagha medh wäld och orät thet them
in thet tilhörer eller widkommer: och moste likwäl in thet kallas
wara orett giordt. Zy the kunna så wäl blomera saken/
med icke sådant sken såsom thet alt wore skedt medh rätten/ så
som the hadhe icke giordt sin fattigha nästa thet ringeste wain
oren? Summar: the äre vthlärde på alt swick oc bedrägerij
Sij sålunda klagbar nu Gudh öffuer them/ som sinom nästa
med swick/ bedrägerij/ ja och medh wold/ sådana orät til
foghade.

Nu står här yterlighare/ huru såsom Gudh igenom Pro
pheten/ lifla som aff domstolen aff säger en sträng doom öffuer
them

them/ och hofar them medh itt gruffueligit/gråfeligit/ja skree-
feligit lynda straff/ och säger: Therefore säger Herren
alt så/Sij/ iagh täncker någhot ondt öffuer thetta
slächte/ thet i idan hals icke vndandragha skolen/
och icke gå så stälte: Zy thet skal vara en ond tydh.
thet är/ effter i altidh/ ja ock om nattene på idra sänger tenc-
ken ondt emot idher nästa/ then i doch efter Gud; bodh/ skulle
elsta och förfordra/ såsom ider sielssua. Så skall ock iagh
tenckia ondt emot edher/ ja itt sådant straff skal iagh vp tenckia
öffuer edher/ thet i icke skolen kunna undsky eller undwiska/ va-
than thet skal vara edher en ond tydh.

Och när nu Gudh salunda/ igenom Propheten hade
affsagt thetas doom/ och tillkundande straff/ begynnar han
ännu klagha öffuer thetas stältheet/stormodigheet och högfärd:
Zy thet är gement/at när sådana girigbukar/ haffua medh
swick/bedrägerij/ ja medh wold/kommit sin fattige nästes hws
åker och arff vnder sig/ och äre nu Riffe wordne/ at the war-
da ock högfärdige/ stälte och stormodighe/ och mena sig så
wara fac totum, och haffua macht/at göra emot then fattiga
som the willia.

Men hwadh säger Herren? Thet skal bliffua ände
(säger han) på thetas stältheet/ och icke gå så stälte. Och
säger vth hwad thet onda war han tänckte emot them/ medh
thenna orden: På then tyden skal man siunga eena
wifso om edher/ och klagha/ thet är vthe skal man
säna/ wij äro förstörde? thet är/ the som nu äre så högs-
färdighe/ så stälte/ och så stormodighe/ at the göra emot then
fattigha alt som the sielssua willia/ och han thör icke säna the
itt ord emot: Sij the same skola åter så warda förachtadhe aff
hwar man/at folket skal göra sig ordspråk om them/ och bes-

gabba them och säga: Ty thenne som för en liten tiffd/ så store hws/så myckin åler/arff/ och rikedomar hadhe/är thet icke plat vthe medh honom? Käre hvem haffuer nu så förnedrat honom/ eller taghit honom hans hws/åkrar / och arff ifrå? Ther til swarar Propheten och säger: Mins folks land får en fremmande Herra/ Nemlighen Nebucadnesar Konungen aff Assyrien/ han war nw then samme/ som vthretta skule/ thet onda som HERren tenckte öffner thetta Slechteet.

Men när skulle han doch driffua thet i wercket? när han skulle warda förändes them fångna ifrå theras lustigha land/ nedher til Babel. Och huru thenne Prophetian bleff fullbordat/ weet then Christelighe Läsaren aff Israels Chronikos andra books 36. cap. Si/ så togh han them medh wold/ theras hws / åkrar / och arff ifrå/ som the medh orette hadhe tommet thet ifrå then fattigha/ och vnder sig.

Men när skulle the så sine åkrar igen / som K. i Babel togh them ifrå? Ther til Swarar Propheten/ och säger: Ja wäl/ i skolen ingen deel behålla vthi HERRans menigheet/ thet är/ i skolen aldrigh mera få them igen/ vthan i skolen får vthan ända til skam/ och androm til spott warda/ etc.

PARS II.

Thet andra Stycket/ Om Lårdomarna.

Thetta ware nw så enfallichghen talat om thet Första Stycket/ aff hwilko wij nw hörde haffue/ huru thenne vpläsne Prophetiske orden äre til förståendes. Nw villie wij komma til thet andra/ och någhot höra/ hwadh wij aff thenne orden haffue til at lära.

I. Först/ huru saken haffuer sig medh girighe Menniskior/ nemlighen så / at the kunna aldrigh lära sig nöta medh

medh then deel Gudh teckes them igenom lossligh medel giff
ua och medhdela/vthan trachta altijdh effter/huru the kunna
meer och meer rike warda / ja/ om the icke kunna medh list/
medh swich/ medh bedragerij komma thens fattighes huus/ä
krar/ och arff vnder sig/så gripa the til medh wold. Hwar
före/ liknas the medh retta widh **EDEN**: Ju meer man
lägger på honom/ Ju meer brinner och ökas han: Och widh
WARREHZEHE Meniskior / hwille ju mere
the dricka/ ju mere törstar them: Allså ock en girigh meniskia/
ju meer hon kan medh rett och orett riffua vnder sig/ ju
meer törstar och trångtar hon ther effter: Säsom och **R.**
Achab 1. Reg. 21. Then ther bort togh Nabos Wingårdh/
doch vnder itt sådant skeen säsom thet hadhe inthet warit oret
giordt. Endels vnder itt sådant skeen/ willia en part ock nu
richa sig/ säsom the ther vthi nödhen låna then fattigha/ en
span sådh/ mere eller mindre/ så tagha the en Åker eller Äng i
pant: Och oansede/ at samma åker eller äng/ kan belöna sig/
meer än dubbelt första åhree/ likwel haffua the samma pant
månge åhr borta/ ther then fattighe/ bliffuer igenom sådana
pantsettning så vthmechtat/ at han inthet förmå lösat igen/
och om än han/ eller hans arffuingar/ så wido komma/ at the
kunne lösat/ så moste the betala til then ytersta peningen / och
tacla honom storligan för hielpen. Sådana barmhertighets
giärningar//bewissas nu gemeenlighen them fattigom / och
moste betas wara rätt och wäl giordt.

D hwillen wedherstyggeligh synd/ een sådana girigheet
är för Gudh/ och doch likwäl emoot Gudz strängba budh och
willia altijdh bedriffz/ synnerlighen aff them Myndighom/ som
machten haffua. Här om talar ock Job 24. capitel säyandes:
The flyttia råmerken / The röffua bort hiorden/
B the

the driffua bort the Fadherlösas åsna / och tagha
Lukiones Dra til pant. The fattighe måste wij-
ka för them / och the torfftighe i landet / måste för-
giöma sigh. Aff hwilke ord wij höre / Huru Gud; Ande
igenom then H. Job. beffriffuer / och affmålar then girigha
lika som han hadde / medh fingret pekät vppå / eller teknat en
part aff thenne tidzens Publikaner / hwilke ewen så göra. Och
effter nw girigheeten / en sådana wedherstyggeligh synd är /
therföre haffuer Gudh samma last / så mychit strängelighare
förbudit / icke allenast medh itt / nemlighen thet 7. bodhet / v
than ock medh the 2. yterste budhen / säyandes: Tu skalt icke be-
gåra. Är thet nw een sådana wederstyggheligh / och dödeligh
synd / vchi hiertat åstunda / sin nästes huus / åtrar / eller arff /
hwadh wil man tå tenckia / thet är för synd / at vptenckia list /
swick och bedrågerij / och ther igenom komma annars egen-
dom vnder sigh.

Hwarföre Gud; Ande / här igenom Propheten Mi-
cheam / ropar wee öffuer them. Ja / icke allenast här / vthan
ock många annorståh. Såsom: Esai. 5. Wee them som
dragha thet ena huset in til thet andra / och komma
then ena åkren in til then andra / til thess at in thet
rum mere är / at the skole besittia landet allena. Thz
är för HERrans Zebaothz öron / hwadh geller
om the många hws icke skole öde warda / och the sto-
ra och sköna / vthan Inbyggjare? Ty tiyo Win-
gårdz fiellar skola icke giffua meer än itt ååm / och
en tunna sädh / skal icke giffua meer än ena skeppo.
Här seer man hwadh orsaken är til trigh och örligh / at Land
och

och Räfte/Scådh och Byar/stå bøde. Man kan ock här
 afftagga/hwadh retta orsaken är/til hård åhr och dyrr tidh/
 ther til at man såår i tunna vth/ och får en skeppo igen: Zy
 ther til swarar Propheten här och sigher/ at Girigheten
 är orsaken til alt thetta onda/ at man icke allenast emot Gudh
 befalning inthet hielper sin fattighe nästa/ som i nödenne är/
 vthan ock medh swick/ och list/ ia ock medh wold kommer
 hans hws/ Åkrar och Arff vnder sig. Zy ju meer then ås
 lände suckar til Gudh/och ju hetare tårar then faller/ som så
 dana orett ljdher/och måste see ther på/at andre hafua honom
 hans hws/åkrar och arff ifrå/jw gråselighare straffar Gudh
 bådhe them som sådana orett göra/och them som på sitt Em
 bes wågnar/sådant tiwffuerij skulle förtagga/och sitt Embete
 icke med trooheet vthretta/såsom Predikanterna/når the icke
 ropa medh Propheterna och skarpa Laghen emot sådana gruf
 ueligha Synder: Then wårdzlighe Sffuerheten/når hon
 medh Swerdet/sådana orett icke affwårier/förswarar thens
 fattigas rett/oc straffar tiwffuar och bedragare:Zy then ålens
 des bödn trånger sig igenom skynn/ och wänder icke igen til
 thes hon framtkommer/och wiler icke aff/til thes then högste
 seer ther til.

Then andre Lårdomen.

II. See wij här aff/huru the girighe föra sig stålssue i stoor
 oroligheet. Zy natten är skapat Wennisstiomen och alle
 Creatur til hwilo/som wij stunge i Psalmen / säyandes.

Daghén är så skapat aff tigh/
 At så skal hwar man hwila sigh:
 Men alle the på Jorden boo/
 Skole om natten haffua roo.

Men them girigom/ tillåter theres girigheet/hwarlen roo el-
ler hwilo: Behan om nåtterna/når the liggia på sine fångiar
trångta the effter/och vptånclic med hwadh list/the kunnå kom-
ma thens fattiges hws / åkrar och arff vnder sigh: Såsom
David Psal. 36: 5. Om theres förbehaffuande talar/såyandes:
The tånclic til skadha på theres fångiar / och stå
faste på then onda wåghen/och sty för inthet ondt.
Är tå icke dårskap/ är tå icke stoor blindheet/är tå icke een Sa-
tans tilskyndelse/ at een Menniskia affhånder sigh själff/then
roligheet och hwilo/ såsom Gudh/ bådhe Menniskiom/ och
annor Creatur giffuit haffuer? Synnerligha / medh sådana
betyminer/ther medh/ hon vpwecker öffuer sigh Gudz wres-
dhe/ som Paulus 1. Tim. 6. sågher: The som willia rike
warda/the falla i frestelse/och i snaror och i mång
dårachtigh och skadhelig begårelse/ the ther sånc-
lic Menniskiorna i fördersff och fördömelse/ ty gi-
righeten är een root til alt ondt. Til hwilka somli-
ghe haffua hafft lust/ och åro ther medh wille far-
ne ifrå tronne och haffua giordt sigh själff myckin
bedröffuelse. Hwarföre ock wår Fjelsare Christus
medh månge skial flitelighen affrådder och förwarar oss för
samma last/ Matth. 6. Thersföre når tu lägger tigh om affto-
nen på tin fång/ så befala tigh Gudhi medh Krop och Siål/
och lasta all tin omsorg på HERREN: Tånc inthet effter
någhot/ther tinom nåsta tilhörer: Behan bedh Gudh inerti-
ghen/sörlåta tigh tina synder/ och at tu vnder hans beskerm/
må rolighen hwilas/ at tu medh R. David kan trösteligha
och medh frögdh siunga then 3. Psalm: Jagh ligger och
soffuer och oppwaktar/ Ty HERREN oppehåller
migh.

Then

Then tredie Lärdomett.

III. Huru the girighe förargha sijn barn medh sijn girigheet/ at the warda werre än Förälldrarna/ som thetta Folket gjorde. Sffuer hwilkas Barn och Barnabarn Gudh slaghar igenom Propheten Malachiam Cap. 3. v. 7. Och säggher/ them haffua beswilit honom. Men hwar medh/ther til swarar Propheten och säggher: Med Fiend och Häffoffer. Ty/ endoch Malachias/ less de någhot meer / än 200. åre effter Micheam/ likwel aff thet HERREN säggher / i haffuen ifrå idra Fädhers tjd/ etc. See wij at thet folk som less de i Micheas tjd/ och wore theres Fädher som Malachias predikade före/ så hadhe medh sijn girigheet/ förarghat sijn barn/at the woro werre än Förälldrarna/i thet the altjd affkortadhe then delen/ som Gudh hadhe lagdt Presterna til uppehelle/ som på Gudztiensten achta skulle/ så at Leviterna och Sångarena/nödgedes gå bort til sine åkrar / arbeta och låta Gudztiensten bestå. Nehemie cap. 13. v. 10. Och thet höllo the för ingen synd: hwarföre thet Gudh befalte them omwända sigh Bers. 8. swaradhe the och sadhe: Hwar vthinnan skole wij omwända oss? Sålom the wille seya/ wij wete oss in thet ondt haffua gjort. Men hwadh säggher HERREN/ther om: Thet säggher han/ Thersföre äre i ock förbannade/ så at all ting försvinner idher vndan händerna/ ty i beswiten migh allesamman: Är icke theta ock itt hårdt straff/at Gudh borttaggher sin wålsignelse/ och i samma stadhen vthgiuter sin förbannelse/at alt godt försvinner Wenniskiorna vndan händerna. Och thetta är nu thet som Christus säggher Matth. 18. Then som förargar

en aff the ringesta som troo på migh/ etc. Item Wee
werldene för förargelse/ etc. Therefore taghom oss wa-
ra för sådana förargelse.

Then fierde Lådomen.

IV. Wij lære aff thenne vpläsne Prophetiske orden/ at Gud
wil sielfsuer wara en Hemnare öffuer them/ som medh swick/
bedrägerij eller wold komma then fattigas hws / åkrar eller
arff vnder sig/ och at han täncker ondt emot them/ och skal
låta thet samma onda komma öffuer the och theras efterkom-
mande/ aff them som skola haßua större macht än som the/ ja/
at han skal vpwäckta fiender öffuer/ och emot them/ som skola
rissua ifrån them/ theras hws åkrar oc arff/ som the androm mz
oretta aff hende haßua. Hwarföre/ om tu wilt boe i titt hws/
behålla tin åker/ och besittia titt arff / så gör tinom nästa in-
thet annat/ än tu wilt haßua giordt igen/ och om tu än tyckes
tigh wara Herre/ och haßua macht/ at göra emoot then fätti-
gha som tu wilt: Så weet/ at tu haßuer ock en Herra öffuer
tigh. Tagh tigh til wara för Höghfårdh och Ståltheet/ ty
Gudh han står them Höghfårdighom emoot/ men them öds-
miuktom giffuer han sina nådh. Exempla inthet effter eens
annars hws/ åkrar/ eller Arff/ Behan weet/ at thet är en/
som sådant i sine Tånckie book grant anteknar / hwilken skal
måta tigh medh samma mått/ som tu haßuer mått androm:
Behan fruchta tu Gudh/ åhra Suerheten/ oc elka tin nästa/
på thet wij här maghe leßua vchi itt stilla och roslighe
leßuerne/ och effter thetta liffuet/ för Christi skull
så ena Ewigha Saligheet /

A M E N.

